

Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen neuvolatyössä

Raija Hietanen, terveydenhoitaja
Pukinmäen terveysasema, Helsingin kaupunki

Syntymäänsä seuraavat kuukaudet sekä varhaiset pikkulapsivuodet ovat merkittävää aikaa ihmisen kaikelle myöhemmälle elämälle. Kokemukset, tapahtumat sekä vuorovaikutus ensimmäisten hoitajien, yleensä äidin ja isän kanssa, luovat perustan ja antavat suunnan siihen miten lapsen tunnemaailma tulevaisuudessa rakentuu. Vanhemman tehtävä on olla hyvän vuorovaikutuksen toteuttajana ja eteenpäin viejänä, mutta joskus siinä on vaikeuksia esimerkiksi vanhemman omien varhaisten kokemusten tai hankalan elämäntilanteen vuoksi.

Tarve vuorovaikutuksen tukemiseen alkaa jo ennenkuin vauva on silmillä nähtävissä ja käsin kosketeltavissa. Se alkaa jo silloin kun vauva on olemassa vasta äidin vatsassa ja vanhempien mielikuvissa. Raskausaika on herkkää vaihetta naisen elämässä ja tänä aikana voi myös työskennellä monin tavoin luoden pohjaa vauvan hyvälle vastaanotolle.

Neurolan terveydenhoitaja pyrkii työssään varmistamaan ja parantamaan lasten hyvinvointia, mutta terveydenhoitaja voi toimia suoraan lapsen kanssa vain neuvolatapaamisten aikana ja lyhyiden esimerkkihetkien kautta. Siksi vanhempien tukeminen hyvään vuorovaikutukseen on keino vaikuttaa itse lapsen elämään. Terveydenhoitaja voi vaikuttaa vanhempien toimintaan, antaa neuvoja tai ohjata toisenlaiseen käyttäytymiseen vasta kun on selvillä siitä mitä vanhemmat toivovat tai mitkä ovat heidän ongelmansa. Usein tarvitaan aikaa ja useampiakin tapaamisia ennenkuin vanhempi uskaltaa niistä kertoa ja auttaminen on mahdollista.

Tässä auttamisprosessissa terveydenhoitaja voi käyttää omia taitojaan ja ominaisuuksiaan suhteessaan vanhempaan ja näin myös samalla mallittaa toimintaa edelleen vanhemman ja lapsen välillä. Aitous ja rehellisyys omassa toiminnassa välittävät kunnioitusta vanhempaa kohtaan. Empaattinen ja nöyrä suhtautuminen auttavat vanhempaa tuntemaan olonsa arvokkaaksi ilmenneistä vaikeuksista huolimatta. Tietoisuus auttamisprosessista ja vuorovaikutuksen kulusta auttavat terveydenhoitajaa toimimaan ammatillisesti.

Terveydenhoitaja on ammatillinen asiantuntija, mutta vanhempi on asiantuntija omassa vanhemmuudessaan. Terveydenhoitajan ja vanhemman välisen suhteen pitää olla tasavertainen ja kunnioittava. On tärkeitä kuunnella ja kuulla vanhempaa, jolloin voidaan puhua samasta ongelmasta ja löytää yhteinen päämäärä. Aito kiinnostus vanhempaa ja perhettä kohtaan antaa mahdollisuuden elämäntarinoiden kuulemiseen, mikä osaltansa lisää ongelmien ymmärtämystä. On myös tärkeitä muistaa, että terveydenhoitajan ei itse tarvitse löytää vastauksia kaikkiin esiintuleviin ongelmiin, vaan hän ennemminkin ohjaa vanhempaa löytämään omia, omassa elämässään toimivia ratkaisuja. Ratkaisujen etsinnässä on tärkeitä löytää vanhemmassa oleva hyvä ja vahvistaa niitä voimia mitä hänessä on.

Vanhempien ja vauvojen vuorovaikutuksen tukeminen on antoisaa ja haasteellista työtä, mikä joskus ”vie mennessään”. Terveydenhoitajan tulee olla tietoinen omista voimavaroistaan, suhtautua myös itseensä empaattisesti ja kunnioittavasti, ja näin huolehtia myös omasta jaksamisestaan.

Varhaisen vuorovaikutuksen tukemisen käytännöt pohjautuvat tässä esityksessä pitkälti vavu-koulutukseen; " Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen perustason työssä", missä oppikirjana on Hilton Davisin teos "Miten tukea sairaan tai vammaisen lapsen vanhempia" (Hilton Davis 1993).